

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

114.	Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай /Шинэчилсэн найруулга/	495
115.	Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	510
116.	Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай	510
117.	Хаягжуулалтын тухай	511
118.	Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	513
119.	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	514
120.	Нийгмийн халамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	517
121.	Боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	519
122.	Бага, дунд боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	520
123.	Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	521
124.	Эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	522

125.	Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай		523
126.	Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай		523
127.	Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай		525
128.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай		529
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ			
129.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 17	530
130.	Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого батлах тухай	Дугаар 18	531
131.	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай	Дугаар 19	543
132.	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай	Дугаар 20	544
133.	Улсын Их Хурлын 2013 оны хаврын ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлын тухай	Дугаар 21	547
134.	Олон нийтийн радио, телевизийн Үндэсний зөвлөлийн гишүүнээр томилох тухай	Дугаар 22	548

135. Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг батлах тухай Дугаар 23 549

136. Хуулийн төсөл буцаах тухай Дугаар 24 552

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

137. Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай Дугаар 12 553

138. Зэрэг дэв олгох тухай Дугаар 15 553

139. Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай Дугаар 20 554

140. Зэрэг дэв олгох тухай Дугаар 21 554

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

141. "Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийн нэгдсэн систем"-ийн тухай Дугаар 1 555

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН ЭРГЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ ТУХАЙ

(Шинэчилсэн найруулга)

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь үйлдвэрлэлийн зориулалттай тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих, тэдгээрийн

хор хөнөөлөөс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй ажиллагааг хангах, хууль бус хэрэглээг хориглохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомж

2.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай², Ашигт малтмалын тухай³, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль⁴, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хууль нь цэргийнхээс бусад зориулалттай тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих хүрээнд үйлчилнэ.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1.“тэсэрч дэлбэрэх бодис” гэж тэсэлгээний хэрэгсэл, гадны үйлчлэлийн нөлөөгөөр агшин зуурын хугацаанд химийн урвалд орж, өндөр даралт үүсгэн дулаан ялгаруулах химийн нэгдэл буюу механик хольцыг;

4.1.2.“тэсэлгээний хэрэгсэл” гэж тэсэрч дэлбэрэх бодисын тэсрэлтийг үүсгэх зориулалттай цэнэг агуулсан өдөөгч хэрэгслийг;

4.1.3.“пиротехникийн хэрэгсэл” гэж хурц гэрэл гэгээ цацруулдаг буюу чанга дуу чимээ үүсгэдэг баяр ёслол, үзвэр, цэнгээний зориулалтаар ашиглагдах хэрэгслийг;

4.1.4.“тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлт” гэж тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, экспортлох, худалдах, тээвэрлэх, хадгалах, ашиглах, устгах үйл ажиллагааг;

¹Монгол Улсын Үндсэн хууль-“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1992 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

²Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль-“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2002 оны 3 дугаарт нийтлэгдсэн.

³Ашигт малтмалын тухай хууль-“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2006 оны 30 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁴Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль-“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2001 оны 6 дугаарт нийтлэгдсэн.

4.1.5. “тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг устгах” гэж шатаах, тэслэх, уусгах арга технологийг ашиглан хор хөнөөлгүй болгохыг;

4.1.6. “тэсэлгээний ажил гүйцэтгэх” гэж тэсэлгээний ажлыг удирдах, тэсэлгээ хийх, тэсрэх материалыг бүртгэх үйл ажиллагааг гүйцэтгэхийг;

4.1.7. “мэдээллийн нэгдсэн сан” гэж төрийн захиргааны байгууллага болон хуулийн этгээдээс энэ хуульд заасны дагуу ирүүлсэн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтийн талаарх мэдээ мэдээлэл, тайлангийн нэгтгэлийг;

4.1.8. “мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллага” гэж Мэргэжлийн зөвлөлийн санал, дүгнэлтийг үндэслэн геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгосон, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэлд сорилт туршилт хийх эрхтэй, шинжээчдээс бүрдсэн, лабораторийн туршилтын бааз бүхий хуулийн этгээдийг;

4.1.9. “Мэргэжлийн зөвлөл” гэж тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих чиг үүрэгтэй төрийн байгууллага болон мэргэжлийн холбоо, судалгаа, шинжилгээний байгууллагын төлөөллийг оролцуулсан зөвлөлийг;

4.1.10. “шинжээч” гэж бие даан мэргэжлийн дүгнэлт гаргах тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн чиглэлээр мэргэшсэн болон зөвлөх зэрэгтэй инженерийг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН ТАЛААРХ ТӨРИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

5 дугаар зүйл. Засгийн газрын бүрэн эрх

5.1. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн асуудлаар Засгийн газар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1. тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн талаарх төрийн нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх;

5.1.2. тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийг батлах;

5.1.3.Мэргэжлийн зөвлөлийн дүрмийг батлах;

5.1.4 пиротехникийн хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, ашиглах дүрмийг батлах;

5.1.5.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт эргэлтийг зөвшөөрөх, олон улсад бүртгэлтэй тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл болон тэдгээрийн үндсэн түүхий эдийн жагсаалтыг батлах;

5.1.6.мэдээллийн нэгдсэн сан хөтлөхтэй холбогдсон журмыг батлах.

6 дугаар зүйл.Төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

6.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн асуудлаар геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулахын аюулгүйн бүс, түүний дэглэмийг мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагатай хамтран тооцоогоор тогтоох;

6.1.2.тэсэлгээний ажил гүйцэтгэх, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, экспортлох, худалдах, тэсэлгээний ажил, үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрлийг Мэргэжлийн зөвлөлийн санал, дүгнэлтийг үндэслэн олгох;

6.1.3.Мэргэжлийн зөвлөлийг 15-аас доошгүй хүний бүрэлдэхүүнтэй байгуулах.

7 дугаар зүйл.Мэргэжлийн зөвлөлийн бүрэн эрх

7.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтийн асуудлаар Мэргэжлийн зөвлөл дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэр, агуулахын зураг төсөл, техник, эдийн засгийн үндэслэлийг хэлэлцэх, дүгнэлт гаргах;

7.1.2.энэ хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, дүрэм, заавар зөрчсөн хуулийн этгээдийн тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох санал гаргах.

7.2.Мэргэжлийн зөвлөл нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн чиглэлээр мэргэшсэн болон зөвлөх зэрэгтэй инженерийг шинжээчээр ажиллуулж болно.

7.3.Төрийн захиргааны байгууллагаас томилогдсон Мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүд Мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэж шийдвэрлэсэн асуудлаар харьяа байгууллагын удирдлагадаа тухай бүр тайлагнаж байна.

8 дугаар зүйл.Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын бүрэн эрх

8.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн асуудлаар аймаг, нийслэлийн Засаг дарга дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан Засгийн газраас гаргасан шийдвэрийн биелэлтийг харьяалах нутаг дэвсгэртээ зохион байгуулах;

8.1.2.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулахын газрын байнгын байршлыг Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн дагуу тогтоож мэдээллийн нэгдсэн санд ажлын таван өдрийн дотор бүртгүүлэх;

8.1.3.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулахад тогтоосон аюулгүйн бүсийн хил хязгаарт иргэд болон аж ахуйн нэгж, байгууллагад газар олгохгүй байх.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААГ ХАНГАХ

9 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэх, хадгалалтын аюулгүйн бүс

9.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулах нь аюулгүйн бүстэй байна.

9.2.Энэ хуулийн 9.1-д заасан аюулгүйн бүсийг Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэмд заасны дагуу тогтооно.

10 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулахын аюулгүй ажиллагаа

10.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрийн болон хадгалах байр, агуулах дахь аюулгүй ажиллагааны журмыг геологи, уул уурхайн болон батлан хамгаалахын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагатай хамтран батална.

10.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг импортлох, экспортлох хилийн боомтыг Засгийн газар тогтооно.

10.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд хилийн мэргэжлийн хяналтын алба хяналт тавина.

10.4.Хилээр нэвтрүүлж байгаа тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг хилийн мэргэжлийн хяналтын алба бүртгэж тухай бүр нь мэдээллийн нэгдсэн санд хүргүүлнэ.

11 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэхэд тавих шаардлага

11.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл үйлдвэрлэх хуулийн этгээдэд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах шаардлага тавина:

11.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрлэлийн аюулгүй ажиллагааны техникийн шаардлага хангасан зориулалтын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, лаборатори, туршилтын талбайтай байх;

11.1.2.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан зориулалтын агуулах, ачиж буулгах тусгай зориулалтын тоног төхөөрөмж, дотоодын тээврийн хэрэгсэлтэй байх;

11.1.3.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн чанарын үзүүлэлт нь үндэсний болон олон улсын стандартын шаардлага хангасан байх;

11.1.4.шинэ төрлийн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл үйлдвэрлэхэд Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн

дүрмийн дагуу туршилт хийлгэн, мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллагын дүгнэлт гаргуулж, стандартаа баталгаажуулсан байх;

11.1.5.мэргэжлийн ажиллах хүчнээр хангагдсан байх;

11.1.6.Зэвсэгт хүчний жанжин штаб, цагдаагийн болон тагнуулын төв байгууллагын санал авсан байх;

11.1.7.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэхэд байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан болон эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэсэн байх;

11.1.8.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрийн байр, агуулахад гамшгийн эмзэг байдал, эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэсэн байх.

11.2.Үйлдвэрлэсэн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл сери /цуврал/ дугаар бүхий сав, баглаа боодолтой байх ба сери /цуврал/ дугаарыг геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

11.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн сав, баглаа боодлын гадна талд үйлдвэрийн нэр, үйлдвэрлэсэн болон хадгалах баталгаат хугацаа, тэсэрч дэлбэрэх аюултайг анхааруулсан таних тэмдэгтэй байна.

11.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, пиротехникийн хэрэгслийн үйлдвэрийг шинээр байгуулж, ашиглалтад оруулахад мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллага, Мэргэжлийн зөвлөлийн санал, дүгнэлтийг гаргуулсан байна.

11.5. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрлэл эрхлэх эрх бүхий хуулийн этгээдийн хувьцааны 51-ээс доошгүй хувийг Монгол Улсын иргэн, хуулийн этгээд эзэмшинэ.

11.6.Энэ хуулийн 11.1.5-д заасан мэргэжлийн ажиллах хүчинд тавих шаардлагыг Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмээр тогтооно.

12 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл импортлох, экспортлоход тавих шаардлага

12.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл импортлох

хуулийн этгээдэд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах шаардлага тавина:

12.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл хадгалах аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан зориулалтын агуулахтай байх, мэргэжлийн боловсон хүчний талаар мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагын тодорхойлолт авсан байх;

12.1.2.цагдаагийн болон тагнуулын төв байгууллага, Зэвсэгт хүчний жанжин штабын санал авсан байх.

12.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэхэд шаардлагатай түүхий эдийг импортлоход энэ хуулийн 11.1-д заасан шаардлагыг нэгэн адил тавина.

12.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл экспортлох хуулийн этгээдэд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах шаардлага тавина:

12.3.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрлийн хуулбар;

12.3.2.экспортлох бүтээгдэхүүний стандарт, техникийн шаардлага хангасан байдлын талаарх мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллагын тодорхойлолт, экспортлох тоо хэмжээ;

12.3.3.худалдан авагчтай урьдчилан байгуулсан гэрээ, иргэний зориулалтын батламж, тээвэрлэлтийн нөхцөлийг тусгасан баримт бичиг;

12.3.4.цагдаагийн болон тагнуулын төв байгууллага, Зэвсэгт хүчний жанжин штабын санал авсан байх ба санал өгөх хугацааг ажлын 10 өдрийн дотор шийдвэрлэж байх.

13 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл худалдахад тавих шаардлага

13.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл үйлдвэрлэх, импортлох тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд тэдгээрийг зөвхөн энэ хуулийн 15.1-д заасан хуулийн этгээдэд худалдана.

13.2.Гамшгаас хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хураагдсан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг

мэргэжлийн байгууллагын хяналтын дор тэсэлгээний ажил явуулах эрх бүхий байгууллагад худалдах буюу шинэчлэн сэлгэн сольж байршуулж болох ба энэ тухайгаа энэ хуулийн 22 дугаар зүйлд заасан нэгдсэн мэдээллийн санд тухай бүр мэдэгдэнэ.

13.3.Энэ хуулийн 12.1-д заасан этгээд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн борлуулалт, зарцуулалтын тайланг геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад улирал бүрээр гарган хүргүүлнэ.

13.4.Хуулийн этгээд нь хэрэгцээнээс илүүдэлтэй тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг худалдан авах эрх бүхий байгууллагад мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагын зөвшөөрөлтэйгээр худалдаж болно.

14 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтэд тавих шаардлага

14.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг зөвшөөрөгдсөн чиглэлийн дагуу тээврийн стандартыг баримтлан тусгай тоноглон тээврийн хэрэгслээр аюулгүй байдлыг хангаж, харуул хамгаалалттай тээвэрлэх бөгөөд тээврийн хэрэгслийн зөвшөөрөл, тээвэрлэлтийн маршрут, харуул хамгаалалтыг цагдаагийн байгууллага олгож, аюулгүй байдалд хяналт тавина.

14.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодисыг тэсэлгээний хэрэгслийн хамт тээвэрлэхийг хориглоно.

14.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн явцад гарч болзошгүй эрсдэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх зааварчилгааг тээврийн хэрэгслийн жолооч болон дагалдан яваа хүн бүрд танилцуулж, аюулгүй байдлыг хангасан байна.

14.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг хот, тосгон, бусад суурин газраар тээвэрлэхдээ онц аюултай ачаа тээвэрлэх үеийн аюулгүй ажиллагааны техникийн шаардлагыг хангасан байна.

14.5.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан зориулалтын талбайд ачиж, буулгана.

14.6.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг төмөр замаар тээвэрлэхдээ төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн

захиргааны төв байгууллага, тагнуулын төв байгууллагын хамтран баталсан Төмөр замаар аюултай ачаа тээвэрлэх, ачиж буулгах, хадгалах журмыг баримтална.

14.7.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн үед мөрдөх аюулгүй ажиллагааны журмыг цагдаагийн төв байгууллага мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагатай хамтран батална.

15 дугаар зүйл.Тэсэлгээний ажил явуулахад тавих шаардлага

15.1.Тэсэлгээний ажлыг Монгол Улсын иргэн, хуулийн этгээд гүйцэтгэнэ.

15.2.Тэсэлгээний ажил явуулах хуулийн этгээдэд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах шаардлага тавина:

15.2.1.мэргэжлийн ажиллах хүчинтэй байх;

15.2.2.цагдаагийн болон тагнуулын төв байгууллагын санал, дүгнэлтийг авсан байх;

15.2.3.тэсэлгээний ажил явуулах зориулалтын тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, харуул хамгаалалт бүхий тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн агуулахтай байх.

15.3.Тэсэлгээний ажил явуулах тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд нь мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагаас олгосон хяналтын хуудсыг үндэслэн үйл ажиллагаа явуулна.

16 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл ашиглах

16.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг ашигт малтмалын хайгуул, уул уурхай, зам, барилгын үйлдвэрлэлийн зориулалтаар Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15.10.4-т заасан эрх бүхий хуулийн этгээд ашиглана.

16.2.Энэ хуулийн 16.1-д зааснаас бусад хуулийн этгээд нь тэсэлгээний ажлыг тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлнэ.

16.3.Хуулийн этгээд нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг ашиглахдаа тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийг мөрдөж ажиллана.

17 дугаар зүйл. Пиротехникийн хэрэгсэл

17.1.Пиротехникийн хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, ашиглах асуудлыг тусгай дүрмээр зохицуулна.

18 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл хадгалах, хамгаалахад тавих шаардлага

18.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тус тусад нь аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан зориулалтын агуулахад хадгална.

18.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн агуулахыг гэрээт харуул хамгаалалтын байгууллагаар хамгаалуулна.

18.3.Хуулийн этгээд нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн орлого, зарлага, үлдэгдлийн бүртгэлийг тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн дагуу хөтөлж, улирал тутам тооллого явуулна.

18.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл алдагдсан, үрэгдсэн тохиолдолд цагдаагийн болон тагнуулын байгууллагад 24 цагийн дотор мэдэгдэх бөгөөд эрэн сурвалжлах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд түүнийг эзэмшигч хуулийн этгээд бүх талын туслалцаа үзүүлэх үүрэгтэй.

19 дүгээр зүйл. Даатгал

19.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд оролцож байгаа хуулийн этгээд нь үйл ажиллагааны эрсдэл, иргэний амь нас, эрүүл мэндийг заавал даатгуулсан байна.

20 дугаар зүйл. Хориглох зүйл

20.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дараах зүйлийг хориглоно:

20.1.1.өөрийн эзэмшлийн газар, зориулалтын байр, тээврийн хэрэгсэл, мэргэжлийн ажиллах хүчин, галт зэвсэг бүхий харуул хамгаалалтгүй хуулийн этгээдэд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний

хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, экспортлох, худалдах, тэсэлгээний ажил явуулах тусгай зөвшөөрөл олгох;

20.1.2.зориулалтын бус газарт тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл хадгалах;

20.1.3.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг зориулалтын бус тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх;

20.1.4.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчлах;

20.1.5.энэ хуулийн 9.1-д заасан аюулгүйн бүсэд хүн, тээврийн хэрэгсэл зөвшөөрөлгүй нэвтрэх, түр буюу байнга суурьших, бүсийн дэглэм зөрчих;

20.1.6.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэж байгаа тээврийн хэрэгслийг тэсэлгээний ажлын удирдагч болон хамгаалалтын ажилтнаас бусад хүн дагалдан явах;

20.1.7.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг хувь хүн олж авах, худалдах, хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах;

20.1.8.хуулийн этгээд нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг зориулалтын бусаар ашиглах, хадгалах, бусдад дамжуулан худалдах, шилжүүлэх.

21 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг устгах

21.1.Чанарын шаардлага хангахгүй болсон, ашиглах хугацаа нь дууссан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тухайн хуулийн этгээд нь тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэмд заасан төлөвлөгөөний дагуу мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага болон гамшгаас хамгаалах байгууллагын хяналтын дор устгана.

21.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг устгасан тухай үйлдсэн нотолгоог геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад долоо хоногийн дотор хүргүүлж, энэ хуулийн 22.1-д заасан мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлнэ.

21.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэлтэй холбоотой гарсан дуудлага, мэдээлэл болон зөрчил, аюул илэрсэн тохиолдолд гамшгаас хамгаалах асуудал эрхэлсэн байгууллага аюулгүй болгох арга хэмжээг авна.

**ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ
ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ
ХЭРЭГСЛИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН**

**22 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний
хэрэгслийн мэдээллийн нэгдсэн сан**

22.1.Геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь хуулийн этгээдэд хадгалагдаж байгаа болон үйлдвэрлэсэн, импортолсон, экспортолсон, худалдсан, ашигласан, устгасан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн нэр төрөл, тоо ширхэг, байршлыг нарийвчлан тусгасан мэдээллийн нэгдсэн сантай байна.

22.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн хөрөнгийн эх үүсвэрийг геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний төсвийн багцаас санхүүжүүлнэ.

22.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн үйлдвэрлэл, импорт, экспорт, худалдаа, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хуулийн этгээд нь үйлдвэрлэсэн, импортолсон, экспортолсон, худалдсан, ашигласан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн орлого, зарлагын мэдээг тухай бүр энэ хуулийн 22.1-д заасан мэдээллийн нэгдсэн санд хүргүүлнэ.

22.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдолтой мэдээллийг батлан хамгаалахын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага, гамшгаас хамгаалах байгууллага, цагдаагийн болон тагнуулын байгууллага авч ашиглана.

22.5.Гаалийн байгууллага нь улсын хилээр нэвтрүүлсэн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн мэдээ, тайланг сар тутам тагнуулын байгууллага болон геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

**ТАВДУГААР БҮЛЭГ
ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС,
ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН ХЯНАЛТ,
ХАРИУЦЛАГЫН ТОГТОЛЦОО**

**23 дугаар зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний
хэрэгслийн эргэлтэд тавих хяналт**

23.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд мэргэжлийн хяналтын байгууллага хяналт тавьж ажиллана.

23.2.Хуулийн этгээд нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн зарцуулалт болон тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тухай хууль тогтоомж, журам, технологийн горимын биелэлтэд дотоод хяналт тавина.

23.3.Мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн марк, ангилал, хүчин чадал, ашиглах хугацаа, стандартын чанарын шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг тодорхойлохдоо мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллагын туслалцааг авна.

23.4.Мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүн нь хууль бусаар бусад гишүүндээ нөлөөлөхийг хориглоно.

23.5.Мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүн нь төрийн байгууллагыг төлөөлөн албан үүргээ хэрэгжүүлэх үед хувийн ашиг сонирхлыг нийтийн ашиг сонирхлоос дээгүүр тавихгүй.

23.6.Шинжээч нь гаргасан дүгнэлтээ Мэргэжлийн зөвлөлийн өмнө бүрэн хариуцна. Шинжээч нь санаатайгаар үндэслэлгүй дүгнэлт гаргасан бол Мэргэжлийн зөвлөлийн шийдвэрийн дагуу түүний мэргэшсэн болон зөвлөх инженерийн зэргийг цуцлуулахаар холбогдох байгууллагад хандана.

23.7.Энэ хуулийн 23.6-д заасан тохиолдолд мэргэшсэн болон зөвлөх инженерийн зэргийг цуцална.

23.8.Мэргэжлийн итгэмжлэгдсэн байгууллага нь гаргасан дүгнэлтээ бүрэн хариуцах ба үндэслэлгүй дүгнэлт гаргавал эрхийг нь цуцална.

24 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

24.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол геологи, уул уурхайн хяналтын улсын байцаагч дор дурдсан захиргааны шийтгэл ногдуулна:

24.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тухай мэдээ тайланг холбогдох байгууллагад тогтоосон хугацаанд ирүүлээгүй буюу зориуд буруу мэдээлсэн хуулийн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох;

24.1.2.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, экспортлох, хадгалах, худалдах, тээвэрлэх, ашиглах, устгахад тавих шаардлагыг зөрчсөн иргэнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох;

24.1.3.энэ хуулийн 20.1.1-20.1.5, 20.1.8-д заасныг зөрчсөн бол хууль бусаар олсон орлого, эд зүйлийг хурааж, иргэнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, албан тушаалтныг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг найм дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох.

24.2.Хууль тогтоомжийн дагуу захиргааны журмаар хураагдсан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг гамшгаас хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад шилжүүлнэ.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

3.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6.3 дахь заалтын “химийн хорт” гэсний өмнө “тэсэрч дэлбэрэхээс бусад” гэж, 15.10.4 дэх заалтын “тэсэлгээний хэрэгсэл” гэсний дараа “импортлох, экспортлох, худалдах” гэж тус тус нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2013 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдөр баталсан Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН ЭРГЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ ТУХАЙ ХУУЛЬ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 2004 оны 5 дугаар сарын 06-ны өдөр баталсан Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2013 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдөр баталсан Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХАЯГЖУУЛАЛТЫНТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах ажлыг зохион байгуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Хаягжуулалтын тухай хууль тогтоомж

2.1.Хаягжуулалтын тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай², Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай³, Хот байгуулалтын тухай⁴, Геодези, зураг зүйн тухай⁵, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай⁶, Авто замын тухай⁷, Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хууль⁸, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулахад баримтлах зарчим

3.1.Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулахад дараах зарчим баримтална:

3.1.1.байр зүйн зурагт суурилсан байх;

3.1.2.засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хуваарьт нийцсэн байх;

¹Монгол Улсын Үндсэн хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1992 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

²Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2007 оны 2 дугаарт нийтлэгдсэн.

³Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1993 оны 2 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁴Хот байгуулалтын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2008 оны 28 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁵Геодези, зураг зүйн тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1997 оны 11 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁶Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2000 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁷Авто замын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1998 оны 2 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁸Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1994 оны 9 дугаарт нийтлэгдсэн.

- 3.1.3. хаяг давхардахгүй байх;
- 3.1.4. хаяг үнэн зөв, энгийн, ойлгомжтой байх;
- 3.1.5. кадастрын бүртгэлээр баталгаажсан байх;
- 3.1.6. хаягжуулах ажил нэгдсэн арга зүйтэй байх;
- 3.1.7. хаягийн талаарх мэдээлэл хүртээмжтэй, нээлттэй байх.

4 дүгээр зүйл. Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах ажлыг зохион байгуулах

4.1. Гудамж, зам, талбай болон өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрх үүссэн үл хөдлөх эд хөрөнгөд байршлын хаяг олгоно.

4.2. “Үл хөдлөх эд хөрөнгө” гэж Иргэний хуулийн⁹ 84.3-т заасан газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглаж үл болох эд юмсыг ойлгоно.

4.3. Энэ хуулийн 4.1-д заасан үл хөдлөх эд хөрөнгийн байршлын хаяг нь дараах мэдээллээс бүрдэнэ:

4.3.1. нийслэл, аймаг болон сумын төв, засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж дэх хот, тосгонд гудамж /зам, талбай, хороолол, хотхон/-ийн нэр, дугаар, хашаа, барилга байгууламжийн нэр, эсхүл дугаар, хаалганы дугаар зэрэг мэдээлэл;

4.3.2. энэ хуулийн 4.3.1-д зааснаас бусад газарт газар зүйн /газар, усны/ нэр, хашаа, барилга байгууламжийн нэр, эсхүл дугаар, хаалганы дугаар зэрэг мэдээлэл.

4.4. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэл нь уг үл хөдлөх эд хөрөнгийн байршлын хаягийн өмнө засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, хот, тосгоны нэрийг тодотгосон бичвэртэй байна.

4.5. Гудамж, зам, талбайг давхардахгүй байдлаар нэрлэж, дугаарлана.

4.6. Хаягийн тэмдэглэгээний стандартыг газрын харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага боловсруулж, стандартчиллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага батална.

4.7. Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах журмыг энэ хуульд нийцүүлэн Засгийн газар батална.

⁹Иргэний хууль - “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2002 оны 7 дугаарт нийтлэгдсэн.

4.8.Гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах ажлыг улс, орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

4.9.Засгийн газар хаягжуулалтын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг зохион байгуулж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллана.

5 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

5.1.Хаягжуулалтын тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол эрх бүхий хяналтын улсын байцаагч, эсхүл шүүх дор дурдсан захиргааны шийтгэл ногдуулна:

5.1.1.гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийн хаягийн тэмдэглэгээний стандартыг зөрчсөн иргэнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, албан тушаалтныг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг гурав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох;

5.1.2.гудамж, зам, талбай, үл хөдлөх эд хөрөнгийг хаягжуулах журмыг зөрчсөн иргэнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг хоёр дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, албан тушаалтныг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг гурав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙСЛЭЛИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтын “байгууллага, гудамж, талбайд” гэснийг “байгууллагад” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хаягжуулалтын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.1.7 дахь заалт:

“5.1.7.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд дотоодын рашаан, сувилалд дараалал харгалзахгүйгээр сувилуулах;”

2/5 дугаар зүйлийн 5.1.16, 5.1.17 дахь заалт:

“5.1.16.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд үзүүлэх сэргээн засах үйлчилгээний зардлыг санхүүжүүлэх;

5.1.17.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд эмнэлгийн магадлагаагаар усан эмчилгээ хийлгэхээр бол эмчилгээний зардлын 70 хувийг нөхөн олгох.”

3/6 дугаар зүйлийн 6.4, 6.5 дахь хэсэг:

“6.4.Сэргээн засах үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагын үйлчилгээний болон эдгээр байгууллагад тавих стандартыг эрүүл мэндийн, боловсролын болон нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас хамтран боловсруулж, Стандартчиллын төв байгууллага батална.

6.5.Сэргээн засах үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагыг энэ хуулийн 6.4-т заасны дагуу магадлан итгэмжлэх журмыг нийгмийн хамгааллын, эрүүл мэндийн, боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.”

4/7 дугаар зүйлийн 7.10 дахь хэсэг:

“7.10.Ерөнхий боловсролын тусгай сургуулийн суралцагчийн үдийн хоолны зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлж, үдийн хоолоор үйлчлэх журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.”

5/8 дугаар зүйлийн 8.5 дахь хэсэг:

“8.5.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн хөдөлмөр эрхэлж байгаа тохиолдолд цалин хөлс авч байгаа гэсэн шалтгаанаар нийгмийн халамжийн болон нийгмийн даатгалын аливаа тэтгэвэр, тэтгэмжийг нь зогсоохыг хориглоно.”

6/10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсэг:

“10.4.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын комиссын эрх, үүрэг, ажиллах журам, хөгжлийн бэрхшээлийг тодорхойлох болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засалтын цогц хөтөлбөр боловсруулах аргачлал зэргийг нийгмийн хамгааллын, эрүүл мэндийн, боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.”

2 дугаар зүйл.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/5 дугаар зүйлийн 5.1.6 дахь заалт:

“5.1.6.дотоодын рашаан, сувилалд асруулах, сувилуулах шаардлагатай дараах этгээдэд нэг талын унааны болон эрхийн бичгийн үнийн зардлыг дор дурдсан хувиар жилд нэг удаа нөхөн олгох:

5.1.6.а.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд 100 хувь;

5.1.6.б.энэ хуулийн 5.1.6.а-д заасан хүүхдийг асрамжилж яваа нэг иргэнд 50 хувь;

5.1.6.в.үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас хөнгөлөлт авах эрх үүсээгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд 50 хувь.”

2/ 7 дугаар зүйлийн 7.7, 7.8 дахь хэсэг:

“7.7.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд боловсрол олгох сургалтын стандартыг боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулж, Стандартчиллын төв байгууллага батална.

7.8.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд боловсрол олгох сургалтын байгууллагын холбогдох албан тушаалтан, энэ хуулийн 10.1-д заасан нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын комиссын гишүүдэд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тоо, ажил, мэргэжлийн онцлогоос шалтгаалан нэмэгдэл цалин олгоно.”

3/9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.2 дахь хэсэг:

“9.1.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлд заасан иргэнийг олимп, дэлхийн, тивийн хэмжээний олон улсын тэмцээнд оролцохоор холбогдох журмын дагуу шалгаран явахад нь замын зардлыг Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасны дагуу санхүүжүүлнэ.

9.2.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлд заасан иргэнд зориулсан соёл, урлаг, биеийн тамир, олон нийтийн арга хэмжээ нь түүний чадавхид зохицсон байх бөгөөд тухайн иргэнийг өөрийн оронд зохиогддог дээрх арга хэмжээнд оролцоход нь төрөөс дэмжинэ.”

4/10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэг:

“10.1.Иргэн хөгжлийн бэрхшээлтэй болохыг дараах байдлаар тогтооно:

10.1.1.16 хүртэлх насны хүүхдийн хөгжлийн бэрхшээлийг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий нарийн мэргэжлийн эмч, боловсролын болон нийгмийн хамгааллын байгууллагын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын комиссын шийдвэрээр;

10.1.2.16 ба түүнээс дээш насны иргэний хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон шалтгаан, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацааг тогтоох ажлыг эмнэлэг, хөдөлмөрийн магадлах комиссын шийдвэрээр.”

3 дугаар зүйл.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийн “согогийн улмаас бусдын адил нийгмийн харилцаанд оролцох чадвар нь бүрэн болон 12 сараас дээш хугацаагаар” гэснийг “байнгын согог нь бусад төрлийн

бэрхшээлтэй нийлсний улмаас бусдын адил нийгмийн амьдралд оролцох чадвар нь” гэж, 5 дугаар зүйлийн 5.1.1 дэх заалтын “иргэнд” гэснийг “иргэн болон байнгын асаргаа шаардлагатай хүүхдэд” гэж, мөн зүйлийн 5.1.2 дахь заалтын “3 жил тутам нэг удаа” гэснийг “эдэлгээний хугацаа дууссан болон тухайн хүүхдийн өсөлтийн улмаас бие эрхтэнд нь таарахгүй болсон тохиолдолд тухай бүр” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсгийн “эрүүл мэндийн байгууллагын нарийн мэргэжлийн эмч нарын хяналтын.” гэснийг “энэ хуулийн 10.1-д заасан.” гэж, 5 дугаар зүйлийн “5.1.7-5.1.14” дэх хэсгийн дугаарыг “5.1.8-5.1.15” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.10 дахь хэсгийн дугаарыг “7.11” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.4-10.6 дахь хэсгийн дугаарыг “10.5-10.7 “ гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нийгмийн халамжийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/18 дугаар зүйлийн 18.2.11 дэх заалт:

“18.2.11.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй өрх.”

2/18 дугаар зүйлийн 18.9 дэх хэсэг:

“18.9.Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ үзүүлэх иргэн, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагыг энэ хуулийн 18.8-д заасны дагуу магадлан итгэмжлэх журмыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3/19 дүгээр зүйлийн 19.10 дахь хэсэг:

“19.10.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд сэргээн засах үйлчилгээ, өдрийн үйлчилгээг үзүүлэх, тухайн хүүхдийг хөгжүүлэх төв, төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээг холбогдох стандартын дагуу зохион байгуулсан иргэн, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагад төрөөс дэмжлэг үзүүлэх асуудлыг нийгмийн халамжийн болон санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран шийдвэрлэнэ.”

4/28 дугаар зүйлийн 28.8.11, 28.8.12 дахь заалт:

“28.8.11.иргэнд нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээний талаар бүрэн мэдээлэл өгөх;

28.8.12.өрх, иргэнийг нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд үр дүнтэй хамруулах зорилгоор эрүүл мэнд, боловсролыг дэмжих зэрэг нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагатай зуучилж өгөх.”

5/31 дүгээр зүйлийн 31.4 дэх хэсэг:

“31.4.Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, нийгмийн халамжийн болон нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдах иргэнээс хууль тогтоомжид заагаагүй баримт бичиг ирүүлэхийг шаардах, тухайн иргэний өргөдлийг энэ хуулийн 14.2-т заасан хугацаа хэтрүүлэн шийдвэрлэсэн, эсхүл шийдвэрлүүлэхгүй орхигдуулсан бол гэм буруутай этгээдэд хууль тогтоомжид заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.”

2 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.5.6 дахь заалтыг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“13.5.6. байнгын асаргаа шаардлагатай 16 хүртэл насны хүүхдэд Засгийн газраас тогтоосон тухайн үеийн нийгмийн халамжийн тэтгэвэртэй тэнцүү хэмжээний тусламжийг.”

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Боловсролын тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/43 дугаар зүйлийн 43.1.8 дахь заалт:

“43.1.8.ерөнхий боловсролын сургуулийн эмч, бага ангийн багшид Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 7.8-д заасан нэмэгдлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тооноос хамаарч сар бүр олгох;”

2/43 дугаар зүйлийн 43.6 дахь хэсэг:

“43.6.Энэ хуулийн 43.1.8-д заасан нэмэгдлийг Төрийн албаны тухай хуулийн 28.9-д заасны дагуу тогтооно.”

2 дугаар зүйл.Боловсролын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.9 дэх заалтыг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“3.1.9.“хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагч” гэж Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-д заасан иргэнийг;”

3 дугаар зүйл.Боловсролын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1.8 дахь заалтын дугаарыг “43.1.9” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАГА, ДУНД БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Бага, дунд боловсролын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 13.8-13.12 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“13.8.Ерөнхий боловсролын сургуульд ажиллаж байгаа нэг багшид ногдох хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн тоог боловсролын, нийгмийн хамгааллын, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран тогтооно.

13.9.Хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн боловсролын үнэлгээний журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

13.10.Ерөнхий боловсролын сургуульд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тооноос хамаарч тусгай мэргэжлийн багш, туслах багш, сэтгэл зүйч, сувилагч, сэргээн засалч, нийгмийн ажилтан ажиллуулж болно.

13.11.Ерөнхий боловсролын тусгай сургууль нь сэргээн засалтын кабинет, танхимтай байна.

13.12.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллаж байгаа багш, нийгмийн ажилтан нь хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн онцлогт тохирсон заах арга эзэмшсэн байна.”

2 дугаар зүйл.Бага, дунд боловсролын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх заалтын “сэргээн засах” гэснийг “сэргээн засах, чийрэгжүүлэх, бие даалгах” гэж, мөн зүйлийн 13.6 дахь заалтын “эмч” гэснийг “хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд сэргээн засах, чийрэгжүүлэх, эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үзүүлэх чиглэлээр мэргэшсэн эмч, сувилагч, туслах багш, сэргээн засалч, сэтгэл зүйч” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/ 8 дугаар зүйлийн 8.14, 8.15 дахь хэсэг:

“8.14.Сургуулийн өмнөх боловсрол олгож байгаа байгууллагад хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тооноос хамаарч тусгай мэргэжлийн багш, туслах багш, эмч, сэргээн засалч, нийгмийн ажилтан ажиллуулж болно.

8.15.Сургуулийн өмнөх боловсрол олгож байгаа байгууллагын нэг багшид ногдох хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тоог боловсролын нийгмийн хамгааллын, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран тогтооно.”

2/ 9 дүгээр зүйлийн 9.11, 9.12 дахь хэсэг:

“9.11.Сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай цэцэрлэг нь сэргээн засалтын кабинет, танхимтай байна.

9.12.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллаж байгаа багш, нийгмийн ажилтан нь хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн онцлогт тохирсон заах арга барилыг эзэмшсэн байна.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, заалт нэмсүгэй:

1/ 24 дүгээр зүйлийн 24.6.9 дэх заалт:

“24.6.9.16 хүртэл насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эмийн зардал.”

2/ 39¹ дүгээр зүйл:

“39¹ дүгээр зүйл. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ

39¹.1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд харьяа анхан, дунд шатны эрүүл мэндийн төвийн байнгын хяналтад байж, тусламж, үйлчилгээ авна.”

39¹.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд шаардлагатай эм олгох журмыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

39¹.3. Энэ хуулийн 39¹.2-т заасан эм олгох арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд улсын төсвөөс дэмжлэг үзүүлнэ.

39¹.4. Өрх, сум, дүүргийн эрүүл мэндийн төвд хүүхдийн мэргэшсэн эмч ажиллана.

39¹.5. Энэ хуулийн 39¹.4-т заасан эмч нь шаардлагатай үед дуудлагаар очиж хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлнэ.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсэг:

“12.5.Энэ хуулийн 15.10.17-д заасан тусгай зөвшөөрлийг холбогдох мэргэжлийн холбооны гишүүн хуулийн этгээдэд олгоно.”

2/15 дугаар зүйлийн 15.10.17 дахь заалт:

“15.10.17.бүх төрлийн шатахууныг импортлох, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх.”

3/18 дугаар зүйлийн 18.1.6 дахь заалт:

“18.1.6.энэ хуулийн 15.10.17-д заасан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд 10000000-20000000 хүртэл төгрөгөөр торгох.”

2 дугаар зүйл. Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.10.13 дахь заалтын “, бөөний худалдаа” гэснийг хассугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 5.2.5 дахь заалт нэмсүгэй:

“5.2.5.газрын тосны бүтээгдэхүүний тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой нарийвчилсан журмыг баталж мөрдүүлэх.”

2 дугаар зүйл.Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалтын “эзэмшилдээ” гэсний өмнө “бөөний худалдаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтын “үйлдвэрлэсэн,” гэсний дараа “бүх төрлийн шатахууныг импортлох, жижиглэнгийн болон” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/5 дугаар зүйлийн 5.2.2 дахь заалт:

“5.2.2.газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, бүх төрлийн шатахууныг импортлох, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, уг зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох.”

2/9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг:

“9.1.Бүх төрлийн шатахууны бөөний болон жижиглэнгийн худалдааг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхэлнэ.”

4 дүгээр зүйл.Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн “Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч дор дурдсан үүрэг хүлээнэ.” гэснийг “Бүх төрлийн шатахууныг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр импортлох бөгөөд импортлогч дор дурдсан үүрэг хүлээнэ.” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсгийн “Газрын тосны бүтээгдэхүүний бөөний худалдаа эрхлэх хүсэлт гаргагч нь Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дор дурдсан бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.” гэснийг “Энэ хуулийн 9.1-д заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл авахаар хүсэлт гаргагч нь энэ хуулийн 5.2.5-д заасан журам болон Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дор дурдсан бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХУУЛЬЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.

1.1.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө Хуульч сонгон шалгаруулах тухай хуульд заасны дагуу хуульчийн гэрчилгээ авсан “хуульч” /цаашид “хуульчийн гэрчилгээ эзэмшигч” гэх/ нь хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх бөгөөд хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүртэлх хугацаанд хуульчийн гэрчилгээ нь хүчинтэй байна.

1.2.Хуульчийн гэрчилгээ эзэмшигчийг хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэснээр Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд заасан “хуульч”-д тооцно.

2 дугаар зүйл.

2.1.Хуульчийн гэрчилгээ эзэмшигч нь хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлтээ энэ хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор гаргах бөгөөд хүсэлтэд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

2.1.1.хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг хүссэн өргөдөл;

2.1.2.Хуульч сонгон шалгаруулах тухай хуульд заасан журмын дагуу авсан хуульчийн гэрчилгээний эх хувь;

2.1.3.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 19.2.2, 19.2.3-т заасан баримт бичиг.

2.2.Хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг хүссэн өргөдлийн маягтыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

2.3.Хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлтийг хүлээн авч дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргах бөгөөд уг шийдвэрийг Хуульчдын холбоонд хүргүүлнэ:

2.3.1.хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэх;

2.3.2.хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхийг түдгэлзүүлэх;

2.3.3.хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхээс татгалзах.

2.4.Хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлт гаргагчийг дараах үндэслэлээр тухайн нөхцөл арилах хүртэл хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхийг түдгэлзүүлнэ:

2.4.1.энэ хуулийн 2.1-д заасан баримт бичигтэй холбоотой гомдол, маргаан гарсан;

2.4.2.хүсэлт гаргагч нь улс төрийн албан тушаал эрхэлж байгаа;

2.4.3.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 20.1.1, 20.1.5-д заасан үндэслэлээр.

2.5.Хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлт гаргагчийг дараах үндэслэлээр хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхээс татгалзана.

2.5.1.энэ хуулийн 2.1-д заасан баримт бичиг дутуу, эсхүл хуурамчаар үйлдсэн;

2.5.2.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21.1.1, 21.1.3-21.1.5-д заасан үндэслэлээр.

2.6.Хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхээс татгалзсан шийдвэрт хүсэлт гаргагч Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 64 дүгээр зүйлд заасны дагуу гомдол гаргах эрхтэй.

3 дугаар зүйл.

3.1.Энэ хуулийн 2.1-д заасан хугацаанд хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлт гаргаагүй, эсхүл хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхээс татгалзсан тохиолдолд хуульчийн гэрчилгээ эзэмшигчийн хуульчийн гэрчилгээг хүчингүй болсонд тооцно.

4 дүгээр зүйл.

4.1.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8.1-д заасан хуульчийн шалгалт зохион байгуулахтай холбоотой, мөн хуулийн 58 дугаар зүйлд заасан хууль зүйн сургуулийг магадлан итгэмжлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг 2016 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

4.2.Энэ хуулийн 4.1-д заасан хугацаанд хуульч сонгон шалгаруулахдаа хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан журмыг дагаж мөрдөнө.

4.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан хугацаанд Боловсролын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд заасны дагуу магадлан итгэмжлэгдсэн хууль зүйн их, дээд сургуулийг Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.1-д заасан шаардлагыг хангасанд тооцно.

4.4.Энэ хуулийн 4.1-д заасан хугацаанаас өмнө Боловсролын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд заасны дагуу магадлан итгэмжлэгдсэн хууль зүйн их, дээд сургуульд элсэж, төгссөн иргэнийг Хуульчдын холбооноос тогтоосон магадлан итгэмжлэлийн шаардлага хангасан сургууль төгссөнд тооцно.

4.5.Хуульч сонгон шалгаруулах тухай хуульд заасны дагуу мэргэжлээрээ ажилласан хугацааг Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.1-д заасан мэргэжлийн дадлага хийсэн хугацаанд оруулан тооцно.

4.6.Энэ хуулийн 4.1-д заасан хугацаанд хууль зүйн их, дээд сургуулийн магадлан итгэмжлэх үйл ажиллагааг Боловсролын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд заасны дагуу боловсролын болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран зохион байгуулна.

5 дугаар зүйл.

5.1.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авсан иргэн хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн өдрөөс хойш 90 хоногийн дотор өмгөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтад бүртгүүлэх бөгөөд өмгөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтад бүртгүүлэх хүртэлх хугацаанд түүний өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүчинтэй байна.

6 дугаар зүйл.

6.1.Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө тус хуулийн 24, 35 дугаар зүйлд заасан хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа болон өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхэлж байсан хуулийн этгээд Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 180 хоногийн дотор Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 36.3 дахь хэсэг болон Нөхөрлөлийн тухай хуульд нийцүүлэн өөрчлөн байгуулагдаж, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд

шинэчлэн бүртгүүлнэ. Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд бүртгүүлэхэд Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 15.1.1, 15.1.7-д заасан тэмдэгтийн хураамжийг төлөхгүй.

6.2.Энэ хуулийн 6.1-д заасан хугацаанд шинэчлэн бүртгүүлээгүй хуулийн этгээдийг татан буулгах тухай хүсэлтийг Хуульчдын холбоо шүүхэд гарган шийдвэрлүүлнэ.

7 дугаар зүйл.

7.1.Хуульчдын холбооны Хуульчийн үргэлжилсэн сургалтын асуудал эрхэлсэн хороо хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авсан хуульчийн Хуульч сонгон шалгаруулах тухай хуулийн дагуу хангасан сургалтын багц цагийг үргэлжлүүлэн тоолж тооцно.

8 дугаар зүйл.

8.1.Хуульчдын анхдугаар их хурлыг энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан хуульчдын нэгдсэн бүртгэл дууссан өдрөөс хойш 60 хоногийн дотор хуралдуулах бөгөөд зохион байгуулах ажлын хэсгийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн байгуулна. Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, бусад хуульчийн төлөөллийг оролцуулна.

8.2.Хуульчдын анхдугаар их хурал 500 хүртэл хуульчийн төлөөлөлтэй байх бөгөөд төлөөлөгчдийг энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд хамрагдсан хуульчдаас Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай 46.6-д заасан хувь хэмжээгээр сонгон оролцуулна.

8.3.Хуульчдын анхдугаар их хуралд шүүгчдийн төлөөллийг шүүгчдээс, прокуроруудын төлөөллийг прокуророос, өмгөөлөгчдийн төлөөллийг Монголын өмгөөлөгчдийн холбооноос, бусад хуульчийн төлөөллийг энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан хуульчдын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэгдсэн хуульчдаас тус тус сонгоно.

8.4.Хуульчдын анхдугаар их хуралд оролцох бусад хуульчийн төлөөллийг сонгох ажлыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага зохион байгуулна.

9 дүгээр зүйл.

9.1.Засгийн газар Хуульчдын анхдугаар их хурлыг зохион байгуулах зардлыг хариуцаж, Хуульчдын холбоог үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулах хүртэлх хугацаанд байраар хангана.

10 дугаар зүйл.

10.1.Хуульчдын холбооны Хуульчийн мэргэжлийн хариуцлагын асуудал эрхэлсэн хороо байгуулагдах хүртэлх хугацаанд хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагааны зөрчлийн талаар гаргасан гомдол, маргааныг Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс өмнө уг харилцааг зохицуулж байсан хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

11 дүгээр зүйл.

11.1.Энэ хуулийг Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 02 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, заалт нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.4.32 дахь заалт:

“5.4.32.Олон улсын хамтын ажиллагааны сан.”

2/6 дугаар зүйлийн 6.4.18 дахь заалт:

“6.4.18.Олон улсын хамтын ажиллагааны сан.”

3/17¹ дүгээр зүйл:

“17¹ дүгээр зүйл.Олон улсын хамтын ажиллагааны сан

17¹.1.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь улсын төсвөөс Олон улсын хамтын ажиллагааны санд олгох хөрөнгийн хэмжээг өмнөх онд тухайн

санд төвлөрүүлсэн орлого болон гаргасан зардлын гүйцэтгэл, жилийн эцсийн үлдэгдлийг харгалзан төлөвлөнө.

17¹.2.Энэ хуулийн 17¹.1-д заасан сангийн хөрөнгийг дараах зориулалтаар зарцуулна:

17¹.2.1.ардчилал, хүний эрх, сайн засаглалын асуудлаар олон улсын хурал, арга хэмжээг өөрийн орондоо зохион байгуулах;

17¹.2.2.ардчиллын замаар хөгжиж байгаа шинэ тулгар орнуудтай туршлага хуваалцах;

17¹.2.3.гадаад улс, олон улсын болон бүс нутгийн байгууллагатай хамтран хөгжиж байгаа зарим улсын дипломат, төрийн захиргааны байгууллагын ажилтнуудыг хамруулсан богино хугацааны сургалт, семинар зохион байгуулах;

17¹.2.4.ардчилал, хүний эрх, сайн засаглалын чиглэлээр мэргэшсэн үндэсний экспертүүдийг олон улсын холбогдох арга хэмжээнд оролцуулах.”

2 дугаар зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсгийн “5.4.16-д” гэснийг “5.4.16, 5.4.32-т” гэж, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1 дэх заалтын “5.4.31-д” гэснийг “5.4.31, 5.4.32-т” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 01-ний өдөр

Дугаар 17

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3.7 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн А.Бакей, Г.Батхүү, Ж.Батсуурь, Ч.Улаан нараас 2013 оны 01 дүгээр сарын 24-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт

оруулах тухай, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Тамгын газрын дүрэм батлах тухай” тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх хэлэлцэхийг дэмжээгүй тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 18

Улаанбаатар
хот

Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого батлах тухай

Иргэний нисэхийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.1 дэх заалтыг үндэслэн ТОГТООХ нь:

1.“Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого”-ыг хавсралтаар баталсугай.

2.“Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулан баталж, тухайн жилд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, түүнд шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, улсын төсөвт тусгаж ажиллахыг Монгол Улсын Засгийн газар /Н.Алтанхуяг/-т даалгасугай.

3.Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Б.Гарамгайбаатар/-нд үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

Монгол Улсын Их Хурлын 2013 оны
18 дугаар тогтоолын хавсралт

ТӨРӨӨС ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН САЛБАРТ 2020 ОН ХҮРТЭЛ БАРИМТЛАХ БОДЛОГО

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлогын зорилго нь олон улсын стандарт шаардлагад нийцсэн нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангасан эдийн засгийн үр ашигтай, өрсөлдөх чадвар бүхий иргэний нисэхийн үйлчилгээг бий болгож, улс орны эдийн засгийн болон нийгмийн хөгжлийн тэргүүлэх чиглэл болгон хөгжүүлэхэд оршино.

1.2.Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого /цаашид “бодлого” гэх/-ын хүрээнд дараах зорилтыг шийдвэрлэнэ:

1.2.1.Монгол Улсын иргэний нисэхийн салбарын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

1.2.2.аялал жуулчлалыг дэмжсэн, иргэдийн нийгмийн хэрэгцээг хангасан, эрэлтэд нийцэхүйц, хүртээмжтэй агаарын тээврийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн эдийн засгийн зохицуулалтыг бий болгох;

1.2.3.Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллага (ICAO)-ын зөвлөмжийн дагуу иргэний нисэхийн салбарт олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн шаардлагыг хангахуйц бүтцийн шинэчлэл хийх;

1.2.4.иргэний нисэхийн үйлчилгээнд олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг бүрэн хангасан, орчин үеийн дэвшилтэт техник, технологийн шинэчлэлтийг тогтмол хийх;

1.2.5.салбарын хөгжлийн шаардлагыг хангахуйц мэдлэг, чадвар, туршлагатай боловсон хүчний нөөц бүрдүүлэх;

1.2.6.нисэх буудлуудын дэд бүтцийг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын стандарт, шаардлагад нийцүүлэн хөгжүүлэх;

1.2.7.үндэсний агаарын тээвэрлэгчийг олон улсын зах зээлд бусад улсын агаарын тээвэрлэгчтэй өрсөлдөхөд бэлтгэх, түүний үнэлэмжийг дээшлүүлэх;

1.2.8.агаарын навигацийн үйлчилгээг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын бодлого, чиг хандлагад нийцүүлэх;

1.2.9.ерөнхий зориулалтын агаарын тээврийг хөгжүүлэх;

1.2.10.агаарын тээвэрт чөлөөт өрсөлдөөнийг үе шаттайгаар, төрийн хяналт, зохицуулалттайгаар бий болгох;

1.2.11.иргэний нисэхийн үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудад хувийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих;

1.2.12.дотоодын агаарын тээврийн үйлчилгээг алслагдсан бүс, орон нутгийн иргэдэд хүргэхэд чиглүүлэх.

Хоёр.Салбарын эрх зүйн орчны шинэчлэл, зохицуулалт

2.1.Эрх зүйн зохицуулалт

2.1.1.иргэний нисэхийн салбарын хөгжлийг хангахад шаардлагатай олон улсын конвенцид нэгдэнэ.

2.1.2.Олон улсын иргэний нисэхийн тухай Чикагогийн конвенцийн Хавсралтууд, стандарт, зөвлөмжийн шаардлагад нийцүүлэн Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга болон Иргэний нисэхийн багц дүрмийг шинэчлэн боловсруулж батлуулна. Иргэний нисэхийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.

2.1.3.Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын бүтцийг тухайн салбарын хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн олон улсын жишгээр өөрчлөн зохион байгуулах хөтөлбөрийг боловсруулж, үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

2.1.4.ерөнхий зориулалтын агаарын хөлгүүдийн нислэгт нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээ үзүүлэх агаарын зайг тодорхой болгож, нислэгийн холбогдох дүрэм, журмыг боловсруулна.

2.1.5.Монгол Улсын Засгийн газар, ОХУ-ын Засгийн газар хоорондын Нисэхийн эрэн хайх, авран туслах салбарт хамтран ажиллах тухай хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангаж, БНХАУ-ын Засгийн газартай ийм төрлийн хэлэлцээрийг байгуулна.

2.2.Агаарын харилцааны зохицуулалт

2.2.1. Үндэсний агаарын тээвэрлэгчийн өрсөлдөх чадвартай уялдуулан олон улсын агаарын шугамд чөлөөт өрсөлдөөнийг төрийн хяналттай, үе шаттайгаар нээлттэй болгох бодлогыг баримтална. Үүнд:

2.2.1.1. агаарын тээврийг 2016 оноос эхлэн үе шаттайгаар нээлттэй болгох. Энэ хүрээнд АНУ-тай “Нээлттэй агаарын зайн хэлэлцээр” байгуулах хэлцлийг эхлүүлнэ;

2.2.1.2. хөрш орнуудын хил орчмын хотууд хоорондын агаарын тээврийн үйлчилгээг дэмжих;

2.2.1.3. Агаарын харилцааны тухай Засгийн газар хооронд байгуулсан хэлэлцээрийн дагуу олон улсын хуваарьт нислэг гүйцэтгэхээр томилогдсон агаарын тээврийн компанийг агаарын тээврийн компаниудын эвсэлд нэгдэх, тухайн нислэгийн шугамыг хоёрдогч талын, зарим чиглэлд гуравдагч талын аяллын дугаар хуваан эзэмших хэлбэрээр ашиглахыг дэмжих;

2.2.1.4. олон улсын нислэгийн шугамын багтаамж, давтамж, томилогдох тээвэрлэгчийн тоог тухайн улсын зах зээлийн онцлогийг харгалзан ялгавартай тогтоох;

2.2.1.5. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн газар зүйн онцлог, байршлын давуу тал, зах зээлийн өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээнд тулгуурлан ачаа тээвэрлэлтийг бүх талаар дэмжих;

2.2.1.6. төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд иргэний нисэхийн нийтлэг үйлчилгээг хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх;

2.2.1.7. орон нутгийн агаарын тээврийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авч, чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжих.

2.2.2. Монгол Улсыг чиглэсэн олон улсын нислэгийн давтамж, чиглэлийг 2016 онд 2012 оны түвшингээс хоёр дахин нэмэгдүүлнэ.

2.2.3. Европын Холбооны гишүүн оронтой байгуулсан хоёр талын Агаарын харилцааны хэлэлцээрт агаарын тээврийн 5 дугаар эрхийг хэрэгжүүлэх, Европын зах зээлд нислэгийн цэгийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг 2016 оноос өмнө бүрдүүлнэ.

2.2.4.Гадаад улстай байгуулсан Агаарын харилцааны хоёр талт хэлэлцээрийг шинэчилнэ. Энэ хүрээнд агаарын тээврийн 5 дугаар эрхийг хэрэгжүүлэх, аяллын дугаар хуваан эзэмших, агаарын хөлгийн түрээс, агаарын тээвэрлэгчийн томилгоо, багтаамж, нислэгийн давтамжийн талаар тухайн улсын зах зээлийн онцлогийг харгалзан ялгавартай тогтоох эрх зүйн зохицуулалтыг 2024 он хүртэл бүрдүүлнэ.

Гурав.Бодлогын зарчим

3.1.Өргөн уудам нутаг дэвсгэртэй, хүн амын суурьшил сийрэг, далайд гарцгүй манай орны хувьд иргэний нисэхийн салбар нь гадаад ертөнцөд гарах гол гарц болон үндэсний аюулгүй байдлын тулгуур хүчин зүйл гэж үзэж агаарын харилцааг эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэлд тооцон төрийн бодлогоор дэмжин хөгжүүлнэ.

3.2.Иргэний нисэхийн салбарыг даяаршлагдсан дэлхийн иргэний агаарын тээврийн нэгэн бүрдэл болгох, бүс нутагтаа тэргүүлэх орнуудын хэмжээнд хөгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын эдийн засгийн тэргүүлэх салбарт тооцож, төрийн бодлогоор дэмжинэ.

3.3.Иргэний нисэхийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуйн нэгж нь үндэсний аюулгүй байдал, олон нийтийн ашиг сонирхол, эрх ашгийг дээдлэн ажиллана.

3.4.Иргэний нисэхийн салбарт төр, хувийн хэвшлийн оролцоог дэмжиж, агаарын тээврийн салбарыг өмчийн олон хэлбэртэй, чөлөөт өрсөлдөөнтэй болгох бодлогыг 2020 он хүртэл үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

3.5.Хөрш зэргэлдээ ОХУ болон БНХАУ-тай агаарын тээврийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, Монгол Улсыг энэ хоёр улсын хооронд агаарын тээврийн транзит үйлчилгээний төв болох чиглэлийг баримтална.

3.6.Монгол Улс нь үндэсний агаарын тээвэрлэгч компанитай байна.

3.7.Үндэсний агаарын тээвэрлэгч компани нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

3.7.1.Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу үүсгэн байгуулагдсан, Монгол Улсын хуулийн этгээд байх;

3.7.2.“МИАТ” ХК-д үндэсний агаарын тээвэрлэгчийн статус олгоно;

3.7.3.төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд болон удирдах түвшний ажилтны дийлэнх олонх нь Монгол Улсын иргэн байх.

3.8.Агаарын тээврийн зах зээлийг үе шаттай чөлөөлөх бэлтгэлийг хангах зорилгоор үндэсний агаарын тээвэрлэгчийн олон улсын үндсэн нислэгийн чиглэлд (Улаанбаатар-Сөүл-Улаанбаатар, Улаанбаатар-Бээжин-Улаанбаатар) хоёрдогч тээвэрлэгчийг оруулахгүй байх, бусад тээвэрлэгчийг олон улсын бусад шугамд, орон нутаг, бүс нутгийн шугамд хуваарилах зарчмаар агаарын тээврийн зах зээлийг эдийн засгийн хувьд зохицуулах чиглэл баримтална.

3.9.Гадаад улсын үндсэн нислэгийн чиглэлээс Монгол Улс руу хуваарьт нислэг үйлдэх тээвэрлэгчийн тухайд “нэг шугам-нэг тээвэрлэгч” бодлого баримталж, үндэсний компанийн өрсөлдөх чадварыг сайжруулж, ижил тэнцүү орчинд өрсөлдөх боломжийг бүрдүүлнэ.

3.10.Монгол Улсын агаарын орон зайн аюулгүй байдал, иргэний агаарын хөлгийн аюулгүй ажиллагааг хангахад иргэний нисэх ба батлан хамгаалах салбар хоорондын хамтын ажиллагааны хөтөлбөртэй байна.

3.11.Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэж байгаа агаарын хөлгүүдийн талаар улсын болон иргэний нисэхийн нислэгийн хөдөлгөөний мэдээлэл солилцох нэгдсэн сүлжээг бий болгоно.

3.12.Иргэний нисэхийн салбарт төрийн үйлчилгээний харилцан уялдаатай, нэгдмэл байдлыг хангана.

3.13.Онцгой болон тусгай үүргийн нислэгийн агаарын хөлгийг 2014 оноос Монгол Улсын төрийн үйлчилгээнд ашиглаж эхэлнэ.

3.14.Төрөөс алслагдсан бүс нутагт агаарын тээврийн үйлчилгээ үзүүлэх “Агаарын тээврийн зайлшгүй үйлчилгээний хөтөлбөр”-ийг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

3.15.Иргэний нисэхийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах үйл ажиллагаа нь бие даасан, хөндлөнгийн, хараат бус байна.

3.16.Иргэний нисэхийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах үйл ажиллагаа нь аливаа этгээдийн гэм бурууг тогтоох, хариуцлага тооцоход бус осол, зөрчил давтан гарахаас урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн, төрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа байна.

Дөрөв.Иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалт

4.1.Монгол Улс нь Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын стандарт, зөвлөмжийн хүрээнд боловсруулсан, Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн “Иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагааны хөтөлбөр” болон “Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын хөтөлбөр”-тэй байх бөгөөд дээрх хөтөлбөрүүдийг үндэсний хууль тогтоомж болон олон улсын стандарт, зөвлөмжид нийцүүлэн тухай бүр шинэчилж байна.

4.2.Монгол Улсын Засгийн газар нь Монгол Улсын иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагааны болон аюулгүй байдлын түвшинг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагаас тогтоосон болон түүнээс дээш түвшинд байлгахад чиглэсэн хяналт, зохицуулалтыг дараах чиглэлээр тогтмол хэрэгжүүлнэ:

4.2.1.мэргэжлийн ажилтны үнэмлэхжүүлэлт;

4.2.2.агаарын тээвэрлэгч болон иргэний нисэхийн байгууллагын гэрчилгээжүүлэлт;

4.2.3.агаарын хөлөг болон тоног төхөөрөмжийн гэрчилгээжүүлэлт;

4.2.4.үйл ажиллагааны хяналт, зохицуулалт.

4.3.Иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэгч байгууллага нь хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй шаардлагатай өндөр мэргэжлийн боловсон хүчин болон үйл ажиллагаагаа явуулах санхүүгийн чадавхтай байна.

4.4.Иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлж байгаа мэргэжлийн ажилтныг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын зөвлөмжид заасны дагуу мэргэшүүлэх, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах бодлогыг баримтална.

Тав.Агаарын навигацийн үйлчилгээ

5.1.Иргэний нисэхийн байгууллага нь иргэний зориулалтаар ашиглах агаарын зайн зохион байгуулалтад өөрчлөлт оруулах асуудлаар төрийн бусад байгууллагаас давуу эрхтэй байна.

5.2. Агаарын навигацийн үйлчилгээ, тоног төхөөрөмж

5.2.1. Монгол Улсын агаарын зайд үйлдэгдэж байгаа нислэгийн хөдөлгөөнд агаарын навигацийн цогц үйлчилгээг үзүүлнэ.

5.2.2. Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Холбоо, навигаци, ажиглалт ба Нислэгийн хөдөлгөөний менежмент (CNS/ATM) концепци, үзүүлэлтэд тулгуурласан навигаци (PBN) концепцийг 2020 он хүртэл тус тус бүрэн хэрэгжүүлж нислэгийн аюулгүй байдлыг сайжруулна.

Зургаа. Нисэх буудал

6.1. Олон улсын нисэх буудал

6.1.1. Шинээр барих олон улсын нисэх буудлыг Хойд Азийн зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн зангилаа болгон тус нисэх буудлын нутаг дэвсгэрийг оролцуулан эдийн засгийн чөлөөт бүс байгуулна.

6.1.2. Мөрөн, Ховд, Чойбалсан, Даланзадгад хотын нисэх буудлын хатуу хучилттай зурваст хүчитгэл хийж өргөтгөн, олон улсын 4C ангиллын нисэх буудал болгоно.

6.1.3. Сайншандын аж үйлдвэрийн цогцолбор байгуулахтай холбогдуулан Сайншандад олон улсын зэрэглэлтэй нисэх буудал байгуулна.

6.1.4. 2015 онд олон улсын нөөц нисэх буудалтай болно.

6.1.5. Олон улсын нисэх буудлын барилга, зам, талбайг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн зорчих боломжийг бүрдүүлж, холбогдох стандартад нийцүүлнэ.

6.1.6. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд шинэ олон улсын нисэх буудлын нийтлэг үйлчилгээг хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх.

6.1.7. “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын ашиглалтыг сайжруулна.

6.2. Орон нутгийн нисэх буудал

6.2.1. Орон нутгийн хөгжил, хүн амын суурьшилтай уялдуулан агаарын тээврийн үйлчилгээний эрэлт хэрэгцээ, нисэх буудлын хүчин чадлыг тодорхойлно.

6.2.2.Орон нутгийн нисэх буудлуудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-тай уялдуулан бүсийн зангилаа (Hub) буудлуудыг байгуулна.

6.2.3.Ховд аймгийн Булган сум, Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ (Хатгал) сум, Баруун-Урт хотын нисэх буудлын зурвасыг 2016-2024 онд хатуу хучилттай болгоно.

6.2.4.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд орон нутгийн нисэх буудлуудын үйл ажиллагаа, үйлчилгээний менежментийг сайжруулах ажлыг зохион байгуулна.

6.2.5.Алслагдсан бүс, орон нутгийн иргэдэд нийгмийн үйлчилгээ хүргэх зорилгоор орон нутгийн нисэх буудлуудыг үе шаттайгаар өргөтгөж, техник, технологийн шинэчлэлтийг нэвтрүүлнэ.

6.2.6.Хувийн хэвшлийн нисэх буудлын үйл ажиллагааг дэмжинэ.

6.2.7.Ерөнхий зориулалтын агаарын хөлгийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрч буух тавцан барьж байгуулах ажиллагааг дэмжиж, эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлнэ.

6.2.8.Улаанбаатар хотод “Эйрсервис интернэйшнл парк” байгуулна.

6.2.9.Орон нутгийн нисэх буудлын барилга, зам, талбайд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн зорчих боломжийг бүрдүүлж, холбогдох стандартад нийцүүлнэ.

6.3.Нисэх буудлын техник тоног төхөөрөмж.

6.3.1.Нисэх буудлуудын зэрэглэлийг дээшлүүлж, техник тоног төхөөрөмжийн сайжруулах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

6.4.Улаанбаатар хотын шинэ нисэх буудлын зарим төрлийн үйлчилгээг хувийн хэвшлийн байгууллагад концессын гэрээний үндсэн дээр шилжүүлэн гүйцэтгүүлнэ.

6.5.Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудлын ачаа эргэлтийн терминал, ачаа тээврийн ложистик төвийн үйлчилгээнд хувийн хэвшлийн оролцоог дэмжинэ.

Долоо.Иргэний агаарын хөлөг

7.1.Монгол Улсын агаарын тээвэрт ашиглах иргэний агаарын хөлөгт дараах шаардлагыг тавина:

7.1.1.багтаамж ихтэй агаарын хөлгийн хувьд дэлхийн үндсэн үйлдвэрлэгч улсын эрх бүхий байгууллагын маягийн гэрчилгээтэй байх;

7.1.2.Монгол Улсын агаарын тээвэрт ашиглах зорчигч тээврийн агаарын хөлгийн насжилт 2020 оноос эхлэн 20 жилээс дээшгүй байх.

7.2.Агаарын тээврийн тогтвортой хөгжлийг хангах зорилгоор иргэний нисэхийн зориулалтаар ашиглах агаарын хөлгийг гаалийн татвараас хөнгөлж, чөлөөлөх бодлого баримтална.

7.3.Агаарын хөлгийн шатахуун хангамж

7.3.1.Агаарын хөлгийн шатахуун нь стратегийн бүтээгдэхүүн мөн.

7.3.2.Агаарын хөлгийн шатахууныг харилцан хамааралгүй олон эх үүсвэрээс нийлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж, чөлөөт өрсөлдөөнийг хөхиүлэн дэмжинэ.

7.3.3.Агаарын хөлгийн шатахууныг үйлдвэрлэгчээс худалдан авах ажиллагааны журмыг Засгийн газар тогтооно.

7.3.4.Агаарын хөлгийг шатахуунаар сумлах үйлчилгээнд иргэний нисэхийн салбарт дэлхийд тэргүүлэгч улстай адил стандартыг мөрдөнө.

Найм.Хүний нөөцийн бодлого

8.1.Иргэний нисэхийн салбарт хүний нөөцийг хөгжүүлэх, мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх талаар дараах чиглэлийг баримтална:

8.1.1.иргэний нисэхийн үндсэн мэргэжлийн /нисэгч, инженер техникийн ажилтан, нислэгийн удирдагч/ болон бусад мэргэжлийн ажилтныг өндөр хөгжилтэй, үндсэн англи хэлтэй улс оронд болон олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн сургалтын байгууллагад бэлтгэх;

8.1.2.бэлтгэгдсэн мэргэжилтэй боловсон хүчнийг олон улсын стандарт, шаардлага, өөрийн орны онцлог, эрх зүйн орчинд нийцүүлэн дадлагажуулах, ур чадварыг хадгалах, давтан сургалт болон дахин мэргэшүүлэх сургалтад хамруулж, хөгжүүлэхэд чиглэсэн Үндэсний хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх;

8.1.3.иргэний нисэхийн салбарын ажилтнуудыг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор тэдний гүйцэтгэж байгаа ажил үүрэг, ур чадварт нийцсэн цалин хөлс, урамшууллын механизм, нийгмийн хамгааллын асуудлыг олон улсын жишигт нийцүүлэн Иргэний нисэхийн тухай хууль тогтоомжид тусгах;

8.1.4.дотоодын сургалтын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих, иргэний нисэхийн мэргэжлийн сургалтыг өөрийн оронд нутагшуулах.

Ес.Бодлогын хэрэгжилт, санхүүгийн бодлого

9.1.Агаарын тээврийн салбарт татварын таатай орчин бүрдүүлэх замаар агаарын тээврийн өрсөлдөх болон санхүүгийн чадавхийг сайжруулах, иргэний нисэхийн үйлчилгээний өсөн нэмэгдэж байгаа эрэлт хэрэгцээг хангахад чиглэсэн санхүүгийн бодлогыг төрөөс баримтална.

9.2.Орон нутгийн алслагдсан бүс нутгуудыг холбох, зайлшгүй шаардлагатай төрийн үйлчилгээг бүх иргэнд хүргэх зорилгоор алслагдсан бүс нутагт болон сумдад агаарын тээврийн хуваарьт нислэгийн үйлчилгээг татвараас хөнгөлөх, чөлөөлөх болон нөхөн олговрын бодлогоор дэмжинэ.

9.3.Иргэний нисэхийн салбарт олон улсын түвшинд хүрсэн даатгалын нэгдсэн бодлого баримтална.

9.4.Үндэсний агаарын тээвэрлэгчийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор “МИАТ” ХК-ийн агаарын хөлгийн паркийг шинэчлэх төслийг урт хугацаатай хөнгөлөлттэй зээл олгох, төрөөс баталгаа гаргах замаар хэрэгжүүлж, тодорхой хугацаанд татвараас хөнгөлж, чөлөөлнө.

9.5.Алслагдсан, газрын тээврийн сүлжээ хөгжөөгүй, зах зээлийн багтаамж багатайгаас агаарын тээврийн тогтмол үйлчилгээ хийгддэггүй, төрөөс агаарын тээврийн үйлчилгээг зайлшгүй хүргэх ёстой орон нутгийн нисэх буудлын үйлчилгээнд төрөөс нөхөн олговор олгоно.

9.6.Бодлогыг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалт.

9.6.1.Бодлогыг хэрэгжүүлэх ажлыг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага бодлого, зохицуулалтаар хангана.

9.7.Бодлогыг хэрэгжүүлэх, иргэний нисэхийн салбарын үйл ажиллагааны санхүүжилтийг дараах эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ:

9.7.1.Агаарын навигацийн үйлчилгээний хураамж;

9.7.2.Улсын болон орон нутгийн төсөв;

9.7.3.Дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулалт, зээл, тусламж;

9.7.4.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хийгдэх хөрөнгө оруулалт;

9.7.5.Хөгжлийн банкны зээл;

9.7.6.Нисэх буудал болон нисэхийн бусад үйл ажиллагаанаас олсон хураамж, төлбөр;

9.7.7.Улсын Их Хурлаас хуульчлан баталсан бусад эх үүсвэр.

9.8.Иргэний нисэхийн дэд бүтцийн өмчлөл

9.8.1.Иргэний нисэхийн дэд бүтэц болох холбоо, навигаци, бодит ажиглалтын тоног төхөөрөмж, улсын хөрөнгө оруулалтаар баригдсан томоохон нисэх буудлын дэд бүтэц, барилга байгууламжийг улсын эдийн засаг, нийгэмд онцгой ач холбогдолтой гэж үзэж төрийн өмчлөлд байна.

Арав.Бодлогын хэрэгжилтийн үр дүн

10.1.Бодлогыг хэрэгжүүлснээр дараах үр дүнд хүрнэ:

10.1.1.Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлтийг нэмэгдүүлж, бараа бүтээгдэхүүний худалдааг эрчимжүүлж, хөрөнгө оруулалтыг тогтворжуулж дэмжинэ.

10.1.2.байршлын давуу талаа ашиглан даяаршлагдсан иргэний агаарын тээврийн нэгэн бүрдэл болж, Монгол Улсад олон улсын зорчигч болон ачаа тээврийн бүс нутгийн хэмжээний зангилаа бий болно.

10.1.3.Монгол Улсын томоохон хот, суурин газруудыг олон улстай холбосон үндэсний агаарын тээврийн нэгдсэн сүлжээтэй болно.

10.1.4.агаарын тээвэрлэгч компаниуд олон улсад өрсөлдөх чадвартай болж гуравдагч ертөнцтэй шууд холбогдох нөхцөл боломж бүрдэж Монгол Улсын гадаад харилцаа, худалдаа өргөжинө.

10.1.5.иргэний нисэхийн салбарын хөгжилтэй уялдан олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн тоо нэмэгдэж тээврийн тариф буурна. Агаарын тээврийн багтаамж нэмэгдэж тариф буурснаар агаарын тээврийн ложистик бүрэн хэмжээгээр хэрэгжих боломж бүрдэнэ.

10.1.6.дотоодын агаарын тээврийн өргөн сүлжээ бүрэлдэж бүс, орон нутгийн болон Монгол Улс эрчимтэй хөгжих нөхцөлийг хангах болно.

10.1.7.иргэний нисэхийн салбарт аюулгүй ажиллагааны өндөр стандарт бий болж, Монгол Улсын агаарын тээврийн нэр хүнд өсч, агаарын тээврийн салбарт бүс нутагтаа тэргүүлэх орнуудын хэмжээнд хүрнэ.

10.1.8.аялал жуулчлалын салбарын хөгжил эрчимжинэ.

10.1.9.өргөн уудам нутаг дэвсгэрийг хамарсан ерөнхий зориулалтын агаарын тээврийн сүлжээ бүрдэж, нийгмийн үйлчилгээг хэрэгжүүлэх боломжтой болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 19

Улаанбаатар
хот

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан

дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Н.Алтанхуяг/-т даалгасугай:

1/хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг эрт оношлох, нийгэмшүүлэх, хөгжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй гэр бүлд нийгмийн хамгааллын, эрүүл мэндийн сэргээн засах үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулсан эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох асуудлыг судлан үзэж холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх;

2/хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд үзүүлэх боловсролын үйлчилгээг тусгай сургууль болон сэргээн засалтын бусад төрөлжсөн байгууллага эзэмшүүлэх ажлыг шинэчлэн зохион байгуулах;

3/хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй ажиллах чиглэлээр мэргэшэх дохионы хэлний багш, арга зүйч, эмч, согог зүйч зэргийг бэлтгэх зорилгоор нийт 20-оос доошгүй хүнийг жил бүр гэрээгээр, сургалтын төрийн сангийн зардлаар гадаадад сургах арга хэмжээ авах.

2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны байнгын хороо /З.Баянсэлэнгэ/-нд даалгасугай.

3.Энэ тогтоолыг 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 20

Улаанбаатар
хот

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн биелэлтийг хангах, холбогдох хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгохтой

холбогдуулан дараах арга хэмжээг 2013 онд багтаан авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Н.Алтанхуяг/-т даалгасугай:

1/Улсын Их Хурлын даргын 2012 оны 103 дугаар захирамжаар байгуулсан барилгын тухай, хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг шалгах ажлын хэсгийн тайлан, дүгнэлтийг үндэслэн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн болон барилгын тухай хууль тогтоомж, стандарт, норм ба дүрэм зөрчсөн, түүнчлэн зөвшөөрөлгүй барилга байгууламж барьсан аж ахуйн нэгж, байгууллага, холбогдох этгээдийг нийтэд мэдээлэх, тэдгээрт хариуцлага тооцох;

2/барилгын ажил эрхлэх аливаа зөвшөөрөл /техникийн нөхцөл, дүгнэлт зэрэг/, тусгай зөвшөөрөл олгосон байдал, түүнчлэн хүүхдийн цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль, нэгдсэн эмнэлгийн эдэлбэр газарт барилга байгууламж барих зөвшөөрөл олгосон асуудлыг хууль, хяналтын байгууллагын оролцоотой ажлын хэсэг байгуулан шалгаж, дүнг Улсын Их Хуралд танилцуулах;

3/барилгын ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход бүрдүүлэх баримт бичгийн тоог цөөрүүлж, тусгай зөвшөөрөл олгох асуудлыг нэг цэгийн үйлчилгээнд шилжүүлэх;

4/хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйтай холбогдох хууль тогтоомж, норм, дүрэмд зохих нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн эрх зүйн орчныг шинэчлэх;

5/хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомж зөрчигдсөний улмаас эрүүл мэндээрээ хохирсон иргэн болон амь насаа алдсан иргэний гэр бүлд нөхөн төлбөр олгох асуудалтай холбогдох хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх;

6/аж ахуйн нэгж, байгууллагад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн орон тооны ажилтны тоог тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтны тоо, ажлын байран дахь эрсдэлийн түвшнээс хамааруулан тогтоох, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөл болон мэргэжлийн холбоотой хамтран ажиллах чиглэлээр холбогдох арга хэмжээг авах;

7/хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэшсэн улсын байцаагчийн тоог нэмэгдүүлэх;

8/аж ахуйн нэгж, байгууллага үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зардлын таван хувиас доошгүй хэмжээний хөрөнгийг хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн болон үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан

өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зардалд зарцуулах чиглэлээр холбогдох хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх;

9/үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас олгох урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардал, санхүүжилтийн хэмжээг нэмэгдүүлж, зарцуулах, хянах эрхийг хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн Үндэсний хороонд шилжүүлэх, үүнтэй холбогдуулан үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогыг судлан бүртгэх дүрэм болон бусад холбогдох дүрэм, журмыг шинэчлэх;

10/хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандартыг олон улс, бүс нутгийн түвшинд хүргэж шинэчлэх, санхүүжилтийн асуудлыг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж байх;

11/мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийг түшиглэн барилга, уул уурхай, эрчим хүч, зам, тээвэр, хөнгөн, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбарын ажил олгогч, ажилтанд зориулсан хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтыг холбогдох мэргэжлийн холбоодтой хамтран зохион байгуулдаг болох, үүнтэй холбогдуулан мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн материаллаг баазыг бэхжүүлэх, хүний нөөц, зардлын асуудлыг шийдвэрлэх арга хэмжээг авах;

12/мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг оношлох, эрт илрүүлэх зорилгоор Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд судлалын төвийн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, материаллаг баазыг бэхжүүлэх, эмч, эрүүл ахуйн ажилтныг бэлтгэх, тэдний чадавхийг дээшлүүлэх ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулах;

13/хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн ажлын байран дахь сургалт, мэдээллийн тогтолцоог бүрдүүлэх, түүнчлэн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн менежментийн тогтолцоог нэвтрүүлэх, осолгүй ажилласан аж ахуйн нэгж, байгууллагыг нийтэд мэдээлэх.

2.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны байнгын хороо /З.Баянсэлэнгэ/, Эдийн засгийн байнгын хороо /Б.Гарамгайбаатар/-нд тус тус даалгасугай.

3.Энэ тогтоолыг 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 21

Улаанбаатар
хот

Улсын Их Хурлын 2013 оны хаврын ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлын тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын 2013 оны хаврын ээлжит чуулганаар дараах асуудлыг хэлэлцэхээр төлөвлөсүгэй:

1/“Монгол Улсын 2012 оны төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгдсэн тайлан батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл;

2/Монгол Улсын 2014 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2015-2016 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөл;

3/“Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2014 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл;

4/Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2012 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт;

5/“Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2014-2016 онд хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл;

6/Газрын тухай хуулийн төсөл /Шинэчилсэн найруулга/;

7/Газрын төлбөрийн тухай хуулийн төсөл /Шинэчилсэн найруулга/;

8/Газрын кадастрын тухай хуулийн төсөл /Шинэчилсэн найруулга/;

9/Геодези, зураг зүйн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;

10/Нийслэлийн гэр хорооллыг дэд бүтэцжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн арга хэмжээний тухай хуулийн төсөл;

11/Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн төсөл /Шинэчилсэн найруулга/;

12/Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;

13/Баянмонгол “Эрдэнэс Монгол” компанийн тухай, Хүний хөгжил сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд;

14/бусад.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 22

Улаанбаатар
хот

Олон нийтийн радио, телевизийн Үндэсний зөвлөлийн гишүүнээр томилох тухай

Олон нийтийн радио, телевизийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.8 дахь хэсэг, 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Олон нийтийн радио, телевизийн Үндэсний зөвлөлийн гишүүнээр Шагдарын Батцэцэгийг томилсугай.

2.Энэ тогтоолыг 2013 оны 2 дугаар сарын 08-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 23

Улаанбаатар
хот

Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг батлах тухай

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.5 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг хавсралтад заасан бүрдэлтэйгээр баталсугай.

2.Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг мөрдөхтэй холбогдуулан дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Н.Алтанхуяг/-т үүрэг болгосугай:

1/Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг 2013 оны 2 дугаар улирлын эхний хагаст, салбарын хөгжлийн төсөл, хөтөлбөрийг 2013 онд тус тус багтаан боловсруулж, батлан хэрэгжүүлэх;

2/Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн бүсчлэлийн тухай хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хурлын 2013 оны намрын ээлжит чуулганы хугацаанд багтаан өргөн мэдүүлэх;

3/нутаг дэвсгэрийн тэнцвэрт хөгжлийг хангах, Улаанбаатар хотын хэт төвлөрлийг сааруулах зорилтын хүрээнд аймаг, сум, хот, тосгоныг хөгжүүлэхэд баримтлах бодлогын чиглэлийг тодорхойлж Улсын Их Хурлын 2013 оны намрын ээлжит чуулганы хугацаанд багтаан танилцуулах;

4/Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 25.4 их наяд төгрөгийн хөрөнгийн эх үүсвэрийн улсын төсвөөс санхүүжүүлэх хэсгийг жил бүрийн улсын төсөв, эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үндсэн чиглэлд тусган шийдвэрлүүлж

байх, бусад хөрөнгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулж Улсын Их Хурлын 2013 оны хаврын ээлжит чуулганы хугацаанд багтаан өргөн мэдүүлэх;

5/Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлагын баримт бичгийг мөрдөн ажиллаж, биелэлтийг хоёр жил тутам гаргаж Улсын Их Хуралд танилцуулж байх.

3.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Эдийн засгийн байнгын хороо /Б.Гарамгайбаатар/-нд даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

Монгол Улсын Их Хурлын 2013 оны
23 дугаар тогтоолын хавсралт

**УЛААНБААТАР ХОТЫГ 2020 ОН ХҮРТЭЛ ХӨГЖҮҮЛЭХ
ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТОДОТГОЛ, 2030 ОН
ХҮРТЭЛХ ХӨГЖЛИЙН ЧИГ ХАНДЛАГЫН
БАРИМТ БИЧГИЙН БҮРДЭЛ**

НЭГ. ЗУРАГЛАЛЫН МАТЕРИАЛ: 4 схем, 34 зураг

**1.1.Улаанбаатарын бүс болон хот орчмын нутаг
дэвсгэрийн хөгжлийн хандлага (2030 он)**

1.1.1.Нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн төлөв	схем
1.1.2.Хот байгуулалт, суурьшлын тогтолцоо	М:100 000
1.1.3.Хот орчмын нутаг дэвсгэрийн газар зохион байгуулалт	М:100 000
1.1.4.Гадна зам, тээврийн сүлжээ	М:100 000
1.1.5.Ногоон бүсийн төлөвлөлт, тусгай хамгаалалтай газар нутаг	М:100 000
1.1.6.Түүх, соёл, спорт, амралт, аялал жуулчлалын хөгжил	М:100 000

1.1.7.Инженерийн дэд бүтцийн хангамж	
1.1.7.1.Дулаан хангамж	M:100 000
1.1.7.2.Цахилгаан хангамж	M:100 000
1.1.7.3.Усан хангамж, ариутгах татуурга	M:100 000
1.1.7.4.Мэдээлэл, холбоо	M:100 000
1.1.8.Байгаль орчин:	
1.1.8.1.Усны нөөцийн менежмент	M:100 000
1.1.8.2.Экологийн коридор	M:100 000
1.1.8.3.Хог хаягдлын менежмент	M:100 000
1.1.8.4.Ойн сангийн менежмент	M:100 000

1.2.Улаанбаатар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө

1.2.1.Хотын нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн төлөв	схем
1.2.2.Архитектур, орон зайн төлөвлөлт:	
1.2.2.1.Төлөвлөлтийн бүс	схем
1.2.2.2.Төлөвлөлтийн нэгж хороолол	схем
1.2.2.3.Төлөвлөлтийн үндсэн зураг	M:10 000
1.2.2.4.Хот байгуулалтын үйл ажиллагаа	M:10 000
1.2.3.Газар зохион байгуулалт:	
1.2.3.1.Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн үүрэг зориулалтын үндсэн бүс	M:10 000
1.2.3.2.Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн үүрэг зориулалтын дэд бүс	M:10 000
1.2.4.Зам, тээврийн сүлжээ:	
1.2.4.1.Гудамж, замын сүлжээ(а,б)	M:10 000
1.2.4.2.Тээврийн сүлжээний төлөвлөлт	M:10 000
1.2.5.Түүх, соёл, спорт, аялал жуулчлал	M:10 000
1.2.6.Инженерийн дэд бүтцийн хангамж:	
1.2.6.1.Улаанбаатар хотын дулаан хангамж (а,б)	M:10 000
1.2.6.2.Улаанбаатар хотын цахилгаан хангамж	M:10 000

1.2.6.3.Улаанбаатар хотын усан хангамж (а,б)	M:10 000
1.2.6.4.Улаанбаатар хотын ариутгах татуурга (а,б)	M:10 000
1.2.6.5.Улаанбаатар хотын холбоожуулалт	M:10 000
1.2.7.Байгаль орчин:	
1.2.7.1.Ногоон байгууламж, цэцэрлэгжилт	M:10 000
1.2.7.2.Голуудын хөгжлийн төлөвлөлт	M:10 000
1.2.7.3.Хог хаягдлын менежмент	M:10 000
1.2.8.Инженерийн бэлтгэл арга хэмжээ	M:10 000
1.2.9.Гамшгийн менежмент	M:10 000

ХОЁР.БИЧИГЛЭЛИЙН МАТЕРИАЛ: 4 боть

I боть.Улаанбаатар хотын өнөөгийн байдлын судалгаа, дүгнэлт	187 хуудас
II боть.Улаанбаатар хотын 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлага	188 хуудас
III боть.Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол	163 хуудас
IV боть.Хураангуй тайлан	188 хуудас

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 02 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 24

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Засгийн газраас 2013 оны 01 дүгээр сарын 15-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг батлах саналыг

нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх дэмжээгүй тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 02 дугаар
сарын 04-ний өдөр

Дугаар 12

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Австри Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Жаргалсайханы Энхсайханыг эгүүлэн татаж, Бүгд Найрамдах Австри Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Гунаажавын Батжаргалыг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 02 дугаар
сарын 06-ны өдөр

Дугаар 15

Улаанбаатар
хот

Зэрэг дэв олгох тухай

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, Шүүхийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.3-ыг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсын Дээд шүүхийн шүүгч Хээмчигийн Сонинбаярт шүүхийн тэргүүн түшээ зэрэг олгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 20

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучингуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Турк Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Очирын Очиржавыг эгүүлэн татаж, Бүгд Найрамдах Турк Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Бадамдоржийн Батхишигийг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 02 дугаар
сарын 07-ны өдөр

Дугаар 21

Улаанбаатар
хот

Зэрэг дэв олгох тухай

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2-т заасныг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсын Ерөнхий прокурорын орлогч Ганбатын Эрдэнэбатад Төрийн хууль цаазын шадар зөвлөхийн зэрэг дэв олгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2013 оны 1 дүгээр
сарын 5-ны өдөр

Дугаар 1

Улаанбаатар
хот

“Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийн нэгдсэн систем”-ийн тухай

Засгийн газрын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийг зохистой хэрэглэх зорилгоор “Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийн нэгдсэн систем”-ийг бий болгож, уг системийн программ хангамж, техникийн шийдлийг боловсруулан хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч, системийг тогтвортой ажиллуулах, ашиглахтай холбогдуулан үүрэн холбооны үйлчилгээ эрхлэгч болон холбогдох байгууллагатай гэрээ байгуулах ажлыг зохих журмын дагуу зохион байгуулахыг Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Жадамбаад даалгасугай.

2. Монгол Улсад домэйн нэр олголтыг зохион байгуулах болон мэдээ, мэдээллийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа цахим хуудсанд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох, зохицуулах журмыг зохих хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж мөрдүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Харилцаа холбооны зохицуулах хороо (Б.Балгансүрэн)-нд даалгасугай.

3. “Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийн нэгдсэн систем”-ийн мэдээллийн санг үүсгэх, ашиглахад шаардлагатай хуулийн этгээд болон иргэний бүртгэлтэй холбоотой мэдээллээр хангаж ажиллахыг Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Пүрэвдорж, Тагнуулын ерөнхий газрын дарга Д.Гэрэл нарт үүрэг болгосугай.

4. Цахим хуудас дахь сэтгэгдэлтэй холбоотой мэдээллийг системээс ашиглах, нягтлан шалгах программ хангамж, тоног төхөөрөмжийг тогтвортой, найдвартай ажиллуулах арга хэмжээ авахыг Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Жадамбаад, сэтгэгдэлтэй холбоотой гомдол болон гүтгэн доромжилсон, садар самуунд уруу татсан, заналхийлсэн сэтгэгдлийг системээс нягтлан шалгаж тэдгээрийг бичсэн этгээдийг тодруулж холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу арга хэмжээ авах ажлыг зохион байгуулж ажиллахыг Хууль зүйн сайд Х.Тэмүүжинд тус тус үүрэг болгосугай.

5. Цахим хуудас дахь сэтгэгдлийн нэгдсэн системийг нэвтрүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө оруулалтын болон ашиглалтын зардлыг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж байхыг Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Жадамбаад даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА**

Ч.САЙХАНБИЛЭГ

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакци.
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn
Утас: 262420, 329612
Хэвлэлийн хуудас: 4
Индекс: 14003